

օրերը, ներկայ էր Դանաակի ինտերի-
զենտ դասը Դասախօսն սկսեց երե-
կոյան 8 ժամին: Դասախօսութիւնը
բաղկացած էր երկու մասից. I մասը
Արտիստիկ միջին 85 թուականները,
II մասը՝ 85 թուականներէն մինչեւ
այժմ: Դասախօսը կանգ էր առնում
կարգաւորելու գործի վրայ, հասարակու-
թեան ծանօթացում էր հեղինակի
գրուածքներէ հետ և քննական հայ-
կացք էր գցում նրա երկերի վրայ: Դա-
սախօսութիւնը վերջացաւ երեկոյեան
10 ժամն անց: Դասախօսին հասարա-
կութիւնը շնորհակալութիւն յայտնեց
բուն Ժամհարութեամբ:

Տոմարներէ վտանգուածից ստացուել
էր մօտ 60 րուրի, բլրից ծախքերը
դուրս գալով դասախօսը դուռ արելու-
քը նուրբեց Սխալաբաքի գումարու-
ման ծախքերէ վտանգուածներէ օգտին:

ՆՈՐ. ՆԱԽԻՃԻՆԻՍԻՍ. — Դարունը մօտե-
նում է. փողոցներում ձիերը հալում է:
Դիտարը փողոցներէ վրայ հոգնեց
կան, իսկ հալում անկողններում
զարնանք հաւաքում է այնքան ցիւր ու
կեղծ, որ հիւանդութիւններէ ու բա-
ցիւններէ բուն է դառնում: Բաղադրե-
հետ փողոցներէ և նրանց արքա-
քանակներէ առողջապահականութեան
մասին հոգացող չկայ: Ոչ քաղաքային
վարչութիւնը ժամանակ ունի զբաղու-
թիւն այդ չնչին հարցով, ոչ քաղաք-
նութիւնը, ոչ էլ այն բժիշկը, որի յա-
տուկ պարտականութիւնն է հսկել քա-
ղաքի առողջապահական գործիքն
վրայ: Եթէ մէկ բժիշկ չի կարող կար-
գին զբաղուել այդ գործով, պէտք է
ուրեմն նրան օգնական հրաւիրել: Փառք
Աստուծոյ, քաղաքի մէջ բժիշկ չատ
ունենք:

ՀԱՐՈՐԻՍԻՍ (Զամախու գաւառ). —
Ներկայումս այստեղ մօզայի կարգ է
անցել երկու կին ունենալու: Այս քերս մի
անձ էլ իւր կնոջ իրեն ընկեր ուրիշ մի
կին բերաւ: Այս երեկոյթի վրայ ենք հրա-
ւիրում հոգեւոր ծախքադրի իշխանու-
թեան յորջ ուղարկութիւնը: Այս ցա-
ւախ սովորութիւնը, ասեմք, միմիայն
մեր գիւղում չէ որ տարածուել է, այլ
մեր շրջակայ համայնքներն էլ են վա-
րակաւ միեւնոյն արտով:

— Սարգսիկի թանկութիւնն է Թի-
բում այստեղ. ալիւրի պուրը — 2 ր. 80
կ., ոչխարի մի ֆունտը — 18 կ., առա-
ւելը — 12 կ.:

կարեցին, բայց չկարողացան յետ քշել
էժը փախչում էր, ոչխարն էլ կռակեց,
դեռ երեք անգամ կրակ (հրադէ) դա-
տարկեցին վրանները, բայց չդիպաւ. հ-
րէի ս. Գեորգի գործութիւնն էր պահում:

— Զայիզ փողը քաշել, անտանգ, դու
էիք մնացել պիտի գալիս աւետարան
կարդացող, չատ լաւ եմ արել, որ վա-
քերի ապրանքը կերել եմ, ձեռքի մե-
ջիցն է կեկէ «օձի փուշը արագիւր կը-
մարդի», զնա կորէ: աչքիցս հեռացի:

— Լաւ մարտեցիր, — գլուխը շարժելով
յարձակուեց վրան Մեքորթաւուշը, որ
էր քաշելին նստած էր շարդաւորի հո-
վում: — աչքը դուրս է գալիս, սե քա-
ղերն իրենցը տանում են ու քո ունե-
ցածը էլ հետը: Աչքիդ առաջին քող ու
աւաղակները վրադիր են ապիս:

— Հերիք է մըմաւ: Գնիք փնթոց
գնդակի պէս անանջ ծախում է. էս բո-
լորը քո ագաւոր դոզնի տընց. օրը
մինչև իրիկուն, վիշերը մինչև առաւօտ
էն էլը բոււմ, թէ սե քաղի մաշն ոչ
ովի չի մնում: ուրախացի ու ցնծա,
կատարում է, — յանդիմանեց կնոջը
Մանկատարը:

— Այ մարդ, քանի երեխանք էստեղ
չեն, քեզ մի բան հարցնիմ: Թէ քո
հօթը թագաւոր աղբիւրն արեւ կըսի-
րես, ճշմարտան ասա, — քաղցրութեամբ
և կամայով ասաց Մեքորթաւուշը —
Մոզնու մասունքներն ու խաչերը, ի-
նա, վարդապետն է քեզ գրիկ պահե-

ԳԵՂԵՍԻՍ ԳԵՂԵՍԻՍ. — Նկատելի բան
է, որ գիւղի բարքերը հեղուհեմէ փոխ-
ւում են առհասարակ Անդրկովկասում:
Մասնաւորութիւնը խօսքը մեր գիւղի վրայ,
պիտի առել, որ մեղանում առանց կը-
ռուի չի անցնում ոչ մի կիրակի կամ
տօն օր: Եւ այդ կիրակիները պատճառը
պիտի առնէք, որ շատ ծիծաղելի է,
օրինակ այս օրերս երկու 5—6 տա-
րեկան երեխաներ կուտն են միմեանց
հետ խաղալիս: վրայ են հասնում զրանց
հարեքը և իրենց երեխաների պատ-
ճառով միմեանց վիրաւորում, անպատ-
ւում. և այդ դեռ բաւական չէ, այժմ
էլ նոյն երեխաների մայրերն են կըռ-
ւում և իրար վիրաւորում — մէկը՝ դա-
նակի հարուածով իւր հակառակորդի
գլուխն է վիրաւորում, իսկ միւսը՝ փս-
խարնաբար իւր թշնամու ատամներն
է թափում կացնով:

ԵՐԿՐԱՆԵՐԻՍ ԳԵՂԵՍԻՍԻՍԻՍ

Փոխադրելով խմբագրութեանը ա-
նուան 16 րուր, 20 կողմ, պարտք եմ
համարում յայտնել, որ այս համապ-
գումարը հաւաքել եմ Սահակ Թարթի-
դեան Գեղարքանի հարսանիաց օրը՝
մի քանի պարտքներէ յօգուտ մեր Ա-
խալաբաքի Ներկայութեան վրաններէ
հեղափոխութիւն: Երկրաւորութեան
նիւր չեմ յայտնում: համաձայն իրենց
խնդրանք:

Խորին յարգանքով
Պօղոս Բաշմալյան Բեռլինում
նոր-նախկին

Հուշուց ստացել ենք Սխալաբաքի
գաւառում վնասուածներէ օգտին պ-
Միքայէլ Խանաբեանից 5 կողմ կնոջ
հապտում, որը կը յանձնենք գլխաւոր կո-
միտին:

ՆԱԽԻՃԻՍ ԴԱՐԱՐՈՐԻՍԻՍ

Գիւղական կեանքից տուած մեր յօ-
դուածներից մէկում (Նոր. Դար. № 17)
«Մուրճ» իշխանատակից պ. Գեղարքանի
գրութեան առթիւ, ուր յաղանէ յա-
նուան նկարագրուած էին Գեղի գիւղի
մի շարք վաշխաւորներ, պ. Արաքա-
նեանի հասցէին հետեւել տողերն էինք
գրել:

«Գեղի գիւղից մի նամակ կարդացի
«Գեղարքան» օտարագրութեամբ, որ
նկարագրուած էին Գեղի գիւղի վաշ-
խաւորներն այնպէս, ինչպէս կան. և

լու, թէ քո հանգի...

— Սուր... ձեռք կարի, պապանաւ...
Եւ Մանկատարը սարսուղ ու կա-
կածոտ աչքերով շարժեց նայեց. սուր...
ծար տուեց նա: — Բերանդ պիտի հոպ
տուր, ոչ ով չըլի, իրենք քանի ակաշը
չընկին:

Նա բունց կնոջ թեկնից ու քաշ
տուեց սենակը և դուռը ներսից պիտի
կողպեց:

— Ի՞նչ տու, ի՞նչ ես ասում, հիմի-
կայ շահէնքից բան կը թագնէմ,
եթէ երեխան էլ էն գիշերը զարթու-
նէ եղի, իրենց աչքովը տեսել են ամե-
նը ու ակաշը իրար լսել են ինչ օր
թօսել ես:

— Ի՞նչ է ի՞նչ ասացիր, լսել եմ...

Յետոյ ի՞նչ ասացին նրանք:

— Մեղքս ի՞նչ թողնեմ, ես միա-
մտի պէս քեզ հաւատացել էի, թէ
վարդապետն է դըլիկ, բայց հօ գիտես,
որ ի՞նչ են ժամանակիս երեխանք: Նը-
քանք միտքս չնայեցին. մեծից մինչև
պատիկը երեխայ կանգնել են ու պիտի
թէ մեր հերը հնարում է. մասունքնե-
րին հաւատացողը մասունքը գաւակի
նման գլխին չի դնի ու ծաղրաւոր
անի:

— Ո՞րը, որն էր ասողը...

— Հենց բոլորը. դեռ Մուշեղս էլ ինձ
հաթաթէր տուեց (սպառնաց). եթէ իմ
հերը իր յօժար կամքով մասունքները
անգուկեց չի հանի ու վարդապետին

խմբագրի կարծիքով, այդ Գեղարքանի
նման ոչ օր չի գրել գիւղական կեան-
քից: Մեր կողմից այդ տեսակ յօդուած-
ներին այն ժամանակ նշանակութիւն
կրողներ, որոնք նամակագրութեամբ
տարած կըլինէին ճշտութեամբ այն միջոց-
ները, որոնցով կարելի էր վերացնել
գիւղերի վաշխաւորութիւնը. մինչդեռ
նամակագրութեամբ այդպիսի բան չի արել,
չի գրել ինչի մէջ է այդ տեսակ նկա-
րագրութեան նշանակութիւնը:

Նա ինչ ենք կարդում այդ առթիւ
այն թուի յունարար ամսի «Մուրճ»-ում:
Երբ այդ տողերը գրող պ. Արաքա-
նեանը կողմից «այդ տեսակ» յօ-
դուածներին նշանակութիւն չի տալիս,
— գուցէ այդ հանգամանքը կարեւոր
թիւն ներկայացնում է (ուզում է ասել)
կարեւորութիւն է ներկայացնում) «Նոր-
Դար»-ի համար, բայց կարող ենք «մեր
կողմից» ասել պ. Արաքանեանին, որ իւր
այդ վերաբերմունքը գլխի «Մուրճ»-ի,
հրատարակած ուսումնասիրութիւնը
կարեւորութեան պէս մի գրողունք է
արթնցում գլխի արդարեւ յայտարար-
ութիւն անողը... Մենք պիտի ենք —
չարունակում է պ. Արաքանեան, — թէ
այդ ամենի մէջ նորութիւնը, մեր գը-
րակալութեան մէջ չեղածը այն էր,
որ չօչափուած ինքնիշխան ուսումնա-
սիրութեամբ են այնտեղ ֆալստրէն,
դէպքերը առաջ են բերում լրիւ և
յակասեց յանտանէ, խորս տալով ընդհա-
նուր ֆրազները:

Գ. Արաքանեանը իւր պատարանին
այնպիսի տուն է տալի, կարծես ինքը
մի հեղինակութիւն լինի:

Մենք ամենեւին միտք չունենք լսել
պ. Արաքանեանից «կարեւորութեան»
արտօնութիւնը: Յայտնի է, որ մամուլն
ու ամենը նրան կարեւորում են:

Նա մի մարդ, որ փոխանակ «Նոր-
Դար» ից դասեր առնելու, դեռ մի տե-
սակ հեղուում էլ է նրան:

Գ. Արաքանեան պիտի հասկանայ,
որ գրականութեան համար այնքան
նշանակութիւն չունի, թէ ձգքեր են
վաշխաւորները, որքան այն՝ թէ ինչ
պայմաններն են նպաստում վաշխաւոր-
ութեան աճման ու նրա տարածմանը:

Բացի գրանցի՝ ըսել ֆակտերի քա-
նակութեան մէջ չէ, այլ որակութեան:
Հատ անգամ մի, երկու բնորոշիչ
ֆակտոր աւելի բան կարելի է պարզել,
աւելի ազդեցութիւն թողնել ընթեր-
ցողի վրայ, քան թէ՛ համեման ֆակ-
տերի ահապից ցուցակով

Ա. Ազապեան

ԲԵՐԼԻՆԵՐ ԹԵԳԵԼԱՅԷ

«Berliner Tageblatt»-ի Լոնդոնի
թղթակիցը հաղորդում է, թէ 26 մեր

յետ դարձելի, ես իւր ամառը չեղած
ժամանակ՝ սնդուկը վերադառնալ, իմ ձե-
ռովս դուրս կըսում ու ձեռք կըռնաւ
կրտսեմ Մոզնի, վանահօրն իրեն կը-
տած:

— Ի՞նչ... ի՞նչ էր հաշում շահ դար-
մը ճիշդ թէ սնդուկը կըկտորի: Ի՞նչ
դեռ ձուրից դուրս չի կեկէ, հայր իւր
դոպտով է պահել: Էս քողակն իտալա-
րէ քորը կըսեմ, աղիք ու թափանք
չենք կը թագնէմ, ուր են շահ ձողերը,
հենց հիմի հօթիմ, միտսն կը թագնէ-
տեմ:

Մանկատարը մօտ գնաց, պատի վա-
րից ուզում էր դաշտը վերցնել:

— Ի՞նչը դուրս հաւարիք, անաբան
դի մարդ: դեռ մինչև վերջը լսիմ: վաշ
ինձ, հոգիս սենցի, գաւա խոսեցայ,
եւ երեխանցը հաւատացի, որ իմ
աչքի առաջին Մոզնի. ժամհարն էլը
բարձած՝ բերեց մասունքները, ձեռք
հօրը յանձնեց:

— Նրանք էլ հաւատացին, — ճաց
Մանկատարը: — հա, հաւատացին. ինչ
ասացին:

— Ի՞նչ պիտի ասէին, իրենք էլ ու
բարկացան, որ վարդապետին իրենց հօրը
հաւատում է. Մուշեղս մի քիչ գլուխը
պտտոյ տուեց, բայց իմ խօսքի վրայ
ընչի պիտի կասկած տանէր, երբ է
իրենց գլխաւոր մէկն իրենց սուտ ա-
սել:

— Յետոյ, յետոյ ուրիշ ի՞նչ ասացին:

էնը քաղաքական խօսակցութիւնների
ժամանակ տեղիքը բաց չի թողնում
յայտարարելու, որ Անդրիան պատրաստ
է Գեղարքանի կատարեալ աղաւա-
թիւն տալու Փոքր-Ասիայի գործերում:
«Դեռ ես յայտնի չէ, — ասում է Բեր-
լինի լրագիրը, — թէ Անդրիան ներկայ
րոպէսում կարող էր արդեօք աջոյ կը-
պով ընդգրկող բաղադրի երկաթու-
ղու կառուցմանը, իսկ այժմ հենց այդ
մասին միայն կարող է խօսք լինել: Յա-
մենի դէպք 26 մերթիւն յայտարար-
ւումները վիսակ միայն կարող են
Գեղարքանին, յարուցանելով Թիւրքիայի
և Ռուսիայի կասկածները մեր՝ Փոքր-
Ասիայում հեռեւ թողաքականութեան
վերաբերմամբ: Իսկ այդ կըռնակէր
26 մերթիւնի «քաղահաճութիւնը» գնել
չափազանց թանկ գնով:

(Գ. Պօլիսի հայ Թիւրքիայից)

Արմաշի փոխ-վանահայր տ. Եղիշէ Կ-
պիսի. Դուրեան, յայտնելով թէ ինք
պաշտօնի վրայ գտնուելով չպիտի կրնայ
ընդունիլ Եղիշէի առաջնորդութիւնը, ինք
ինքնուր իւր պաշտօնապէս պատրիար-
քաւանէ իւր հրաժարականը հաղորդելի
Եղիշէի գաւառ. վարչութեան խառն
ժողովին իւր երեկուան (փետր. 1-ից)
նիստին մէջ բանաւոր դատից տ. Եղիշէ
Կպիսի-ի հրաժարականը, և յանձնեց
կրօն. ժողովին, որ նոր ընտրեցեաց
ցանկ մը պատրաստէ զրկուելու համար
Եղիշէի գաւառային վարչութեան,
առաջնորդական նոր ընտրութիւն կա-
տարելու համար:

— Գլխի, թէ Մշոյ առաջն. տեղա-
պահ տ. Բարդիշ Ժ. վ. ինքնուր է, որ
ձեռնդեան, միլիտարիստ, ամուսնու-
թեան և մահուան արձանագրութեան
համար որոշեալ տուածները պատրա-
տուին և պատրիարքաւանէն զրկուին
գաւառային առաջնորդութեանը, վասն
զի ցարդ չատ մը գաւառներում մէջ տա-
նեց քահանայները թողելով վրայ կը
կատարեն այդ արձանագրութիւնները
ու գրպանին կը պահեն: Վերջերս Սե-
լանիկի Խաչոյան տ. Արքեպիսկոպոս
նաւ ալ միևնոյն առաջնորդութիւնը մա-
տուցած էր պատրիարքաւան: Այս ան-
գամ ալ Նիկիոյ վրայի Մ. Մալեան է-
ֆիշիկին այդ կարգի արձանագրութեանց
տուածները համար նմոյշ մը գրկած
էր պատրիարքաւան: Տեսնական խոր-
հուրդ՝ որուն նկատաւմանը յանձնուած
էր ինքիւր, բաղադրութեան գաւա Մա-
լեան էֆիշիկի տուածը պատրիարքա-

— Էլ ի՞նչ մնաց, որ ասին. միայն
Մուշեղ, հօ գիտես՝ որ ինչօք է, վը-
րայ բերեց, թէ լաւ չի անում մեր հայ-
րը, որ մասունքները տանն է պահում.
Ինչպէս, ասում է, որ վայ, առաջինը
մեր տուր կըմտի ու էլ սնդուկը կը-
շարժի:

— Հըր՝ մմմ... մըքաց Մանկատարը և
աւելացեց, — ապրի ինքը, լաւ է ասել...
լաւ, չատ լաւ...

— Այ մարդ, Մանկատար չան, ասեմք՝
եւ հոգիս տեսցի, երեխանցը առա-
ջին պատիւը դաւաճակ չտուի ու սուտ
խօսեցի, բայց Ստամբուլ թաղում բան
չունիմ, քեզանից էլ չեմ ծածկել. ես
քո ընտանիքի գիտեմ ու քո 17 խօս-
քից մէկին չեմ հաւատում. կայ, չկայ՝
կամ դու ես Մոզնու վանքը կողորոշ
տուել ու սուրը մասունքն ու խաչերն
յափշտակել, կամ ուրիշ տեսակ է պա-
տահել, որ իմ գլուխ չի մտնում. Ի՞նչ
Աստուծոյ, արեւ, ինձ էս մի անգամ,
դոնէ, կանաքի մէջ լսիմ ու էլ սրբու-
թիւններն իւր տիրոջը հասցրու, թէ
չէ՝ ես զոյում եմ, երբ որ դարձի իմ
ածը միտս եմ բերում, ինչեք են աղիւ
բայէքս, գաղաթ մի գաւառ, նրանց ա-
րելը մի մտնի:

— Լաւ է, լաւ, հերիք բւաս, յետ կը-
դարձնեմ. օրն էգուց՝ մինչև լոյսը բա-
ցուիլ՝ ես ինքս իմ ձեռովս կըսանեմ,
վանահօրը կըսում, թող քո վիշտը
մեր տանիքը կտրուի, թէ չէ...

բանի մէջ արդէն գտնուած տուածներ
ընտ հետ, և խնդիրն ուսումնասիր-
ելով որոշեց այնպիսի ձև մը ապա պարտնե-
րում մարտնչելու, որ բոլոր գաւառները
մէջ գործածուելով, սնանց բուն
տարուէ տարի զրկուին պատրիարք-
աւանից, որպէս զի պատրիարքաւանի մի
ալ ընդհանուր մարդահամարի տուած
ները պատրաստելու գիւրութիւն ըլլալ
թիւրք, որ

— Ուսումն. խորհրդին երեկուան
ցառիկ նիստին մէջ՝ որ գումարու-
թեան խորհրդարանը, ս. պա-
րիարք հօր նախագահութեամբ, ուսում
նախնային կարեւորութիւնն ունի,
չուէր հան ընտրելներու կիրակի
դասընթացի ծրագրին և ուսուցչներ
ցանկը պատրաստելու խնդրին վրա
կատարուած խորհրդակցութեանց ա-
յլ կըլլէ: Ուրիշ հոն, գլխաւորաբար խորհրդակց-
ութեան առարկայ դարձնել են ընդհանուր
ուսուցման եղանակն ու դասագրքերը
ընտրութեան խնդիրը, որոնք իրեն
ներն անցաւ նախնային կարեւորութիւնն ունի,
և որոնց մասին վերջնական կարողաւ
թիւն մը ըլլալուն պէս, մանրամասն
տեղեկագիր մը պիտի մատուցուի աղ-
կաւորութեան՝ ուսուցչներու ամբողջ
կան ցանկին հետ: Կըլլան, թէ ալ երկու
կիրակիօրեայ դասաւանդութեանց մի
պատրիարք հայրը պիտի ստանալ
ուսուցչները հայրը պիտի ստանալ
կրօնի և բարոյական դասը, և զոյգ դա
ամենա
Թարգման, Դուրգէն, Սուրբնեան ու ներք
էլը: Վերջերս էֆիշիկներն ալ, իրեն
մասնագիտութեան վերաբերող ճիւղ
պիտի ասանձեն անձնակազմը: Իրենց
— Նիւ Եօրթէն գրուած նամակէ
կրտեկականաց, թէ Ամիրիկայի ֆրէշ
քաղաքին մէջ կըգտնուին 5—600 հայ
որոնք մեծ մասամբ չամիչի և թուրք
գործերով կը զբաղին ու բաւական
բեկեցիկ վիճակ մը ունեն:

ԳԱՏԵՐԱՋԱՐ

«Daily News»-ի «Թէլեգրաֆ» կործա-
կարութիւնն պատրաստուած թղթակցի
ները հետեւեալ կերպով են նկարագրու-
միւրեւոյթի և Կրօնի միջև եղած յու-
ստատական կռիւը, որի հետեւեալ
Կրօնի անձնատուր լինելն եղաւ: Զօ-
բաթ, փետրուարի 5-ին, անգլիական
գործերը 20 միւն (30 վերստ) ճաւա-
պարհ գնացին Կրօնի ֆոնդի միջև
Պատրիարքի, ուր և բաւակ ձգեցին
հետեւեալ օրը ճանապարհը շարունակ
ցին զէպի Գօգորթանը: Հինգ մըն
վրայ նրանք հանդիպեցին թշնամի
որը բռնած էր գետի երկու ալիւն
սի ընդարձակ կիսաշրջան տեղ, Բոթը-
թէ այդ քոյ

Կրօնի մո-
տաւոր լին-
նակի միջև
Ըլ յետ դար-
ձակուեց թի-
րեւ զապրից
էլը քո առաջն-
որդի զորդ-
միւրեւոյթի և
քո քաղաքի
գետի միջև
— հա, հա, ինչօք ես խօսում, իրեն
աղջիկ, ես էլ եմ տեսնում, որ սե քա-
ղի մալը քաշում է. սե եղը վանքի է
գնաց, Դ. Գիւղի հիկիցից խաւք բա-
ւարուեց, Կոշայ տուր Գեղարքանի
խաւք երկու ոչխարի տեղ՝ հինգ հա-
րիւր գուր հօտա Փառնակ ըջուց: Գն-
էս Կիշը, արդարեւ անհիշելի՝ երբ օր
տանը բոլորը քնած կըլինին ու ճանա-
պարհներում երթէ և կըլլաւ իսկ
մասունքները կըկապում ձիւն գաւառ
կըտանէ

առանձնաթիվ իններեքի դեմ պաշտպանին նպատակավոր Մեր կողմից խաղաղությունը խախտողներին կարող է իսկ հակառակ կողմի վերաբերմամբ ոչ ոք կարող երաշխաւորել, իսկ հնարաւոր գէշքերի դեմ միշտ պէտք է նախագործել իման միջոցներ ձեռք առնելու միջոցով, պարոններ, մեր գործունէսն ու բաղաբախնաւթ իմը խաղաղ ուղղութիւն ունենալով, մեք, հարկէ, ոչ մի վարկեման ոչ մի դժուարութիւն չենք հակադրել: Երեք կայ պատարաստակմով իմամբ ընդունելու այս առաջարկն այն բանից յետոյ, երբ հաստատուեց, որ հաապի կոնֆիդենցիան չի խաղաղորի շահագրգռութեամբ իններեքի հոգերի status quo պահպանելու նիստերին մենք մանկամարտ էլիք ետահրապրին, կարող է ասել, աշտորութեամբ: Դէպի կոնֆերենցիայի զբաղման առաքելան երբ զանազան խնդիրները մեր ունեցած վերաբերմունքի մասին եւ կարող էլ բանի բան հողորդել մեր արտասահմանի ներկայացուցիչներին ուղղած շրջապատից, յայց դրանից առաջ կամենում եմ յայտարարել, թէ հաստատուած իններեքի պայմանագրերն ու յայտարարութիւնները նոր համար մայր իսկոյն եւ շատորազգիցիւք, որովհետեւ պահանջներ էք, որ կեդրոնական այն իշխանութիւնները, որոնց վերաբերում է այդ գործը հիմնական բնութիւնն ենթարկուելու նրանց: Յետագայում Գերմանիան ստորագրեց պայմանագրերին ու յայտարարութիւնները: Այդ արձանագրութիւնները կը յրատարակուին եւ վաւերացուցից յետոյ իսկոյն կը ներկայացուցու պատգամաւորների ժողովուն: Ինչ վերաբերում է կոնֆերենցիային զբաղմունքն առանձին խնդիրներին, թոյլ եմ տալու ինձ վերոյիշեալ շրջապատիցից առաջ բերել հետեալը: Մենք առաջուց համայնեցիք մասնակցել կոնֆերենցիային, եթէ միտ մեծ պետութիւններն էլ կը մասնակցէին, եւ սկներոյ ժողովուրդը, հրաւերին ընդունալով, միտարակի յայտանցիւք, որ կոնֆերենցիայում փորձամասնութիւնը պարտաւոր ենթարկուելու եւծածասնութեանը: Գերմանական պատուիրակներին կարգադրուած էր մասնակցել բոլոր խնդիրներին վերաբերող խորհրդակցութիւններին, բայց խոյս տալ չափազանց վաղ ժամանակահատիւներէն ընդունելու միտ ad referendum: Վերջապէս, գերմանական պատուիրակներին պատուիրակուել էր ոչ թէ միայն գործին աւտորիական եւ իտալական բնկերների հետ համաձայն, այլ ե հնար եղածին չափ պատրաստակամ լինել գէպի ուսու պատուիրակները առաջարկեալը: Ինչ վերաբերում է ծրագրին առանձին կէտերին, մենք սերով պատրաստ էինք պաշտպանել բոլոր այն առաջարկները, որոնք իրականացնելու համար կը ինքնին ծառայէ մարդկութեանն ու խաղաղութեանն զինուորները ահա՛մանաբանկութեամբ Կայսերական կառավարութիւնը, զառապէս լինելով որ ինքը պատասխանատու է գերմանական ժողովրդին առաջ չէր կարող ոչ մի գիշում անհետանել: Եւ ինչն ըստ ինքեան հասկացելու, ընդհակառակը, բոլոր խնդիրներում, ըացի զինաթափել, գերմանական պատուիրակներն առանց առաջարկութիւնների ընդունելու առաջին յանրաժողովի մէջ եղած առաջարկները նմանապէս եւ նրանք նշանաւոր մասնակցութիւն ունեցան ժընեւի պայմանագրերը ծովային պատերազմներում գործարկելու եւ ցամաքային պատերազմի օրէնքներն ու սովորութիւնները պարունակող Բրիտանիայի յայտարարութիւնն իւր գորութեան մէջ մտցնելու վերաբերեալ աշխատանքներին: Ներկայումս այլ եւ չիլեցնել, որ մենք առաջարկեցինք անյապաղ հրատարակել նիստերի արձանագրութիւնը:

А. О. Мелик-Шахназарянца, Вороб. Набережн. церковный д